

"En indgang", Region Midt

Diagnostisk Center, Regionshospitalet Silkeborg Universitetsklinik for Innovative Patientforløb

Det midlertidige udvalg vedrørende medicin

HPV – vaccinen

- Baggrund for vaccinen
- Erfaringer fra ”Én indgang for patienter med uforklarede symptomer som mistænkt bivirkning til HPV-vaccination.”

Baggrund

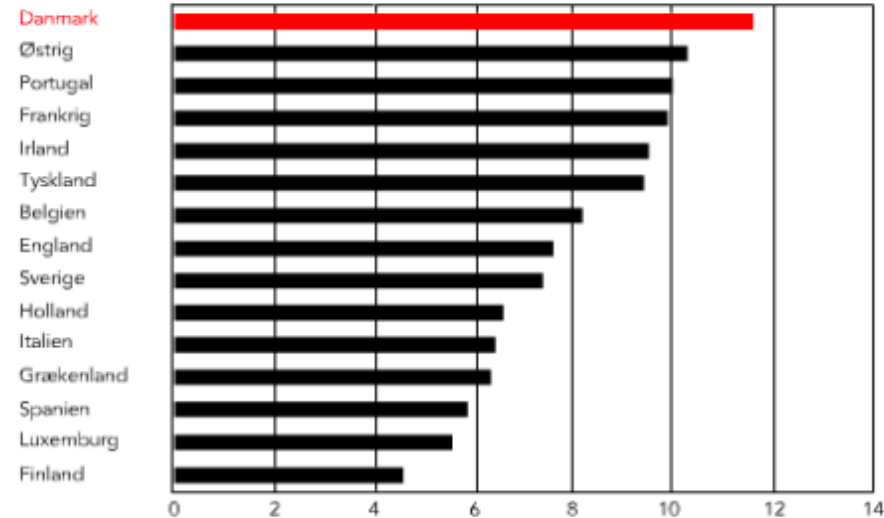
Forekomst af livmoderhalskræft på verdensplan

- >500.000 nye tilfælde pr år
- >250.000 kvinder dør af sygdommen
- Livmoderhalskræft 2. hyppigste kræftform blandt kvinder under 40 år

Baggrund

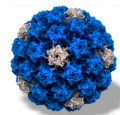
- I Danmark
- 6500 keglesnit
- 400 nye tilfælde pr år
- 100 dødsfald pr år
- De yngre/ældres kræft

FOREKOMSTER AF LIVMODERHALSKRÆFT I EU

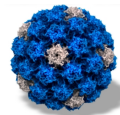

Danmark den højeste dødelighed i verden

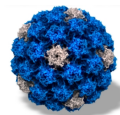
Baggrund

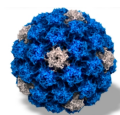
Livmoderhalskræft skyldes Human Papilloma Virus (HPV)

Flere end 100 typer

HPV 16 og 18 årsag til 70 % af kræfttilfældene

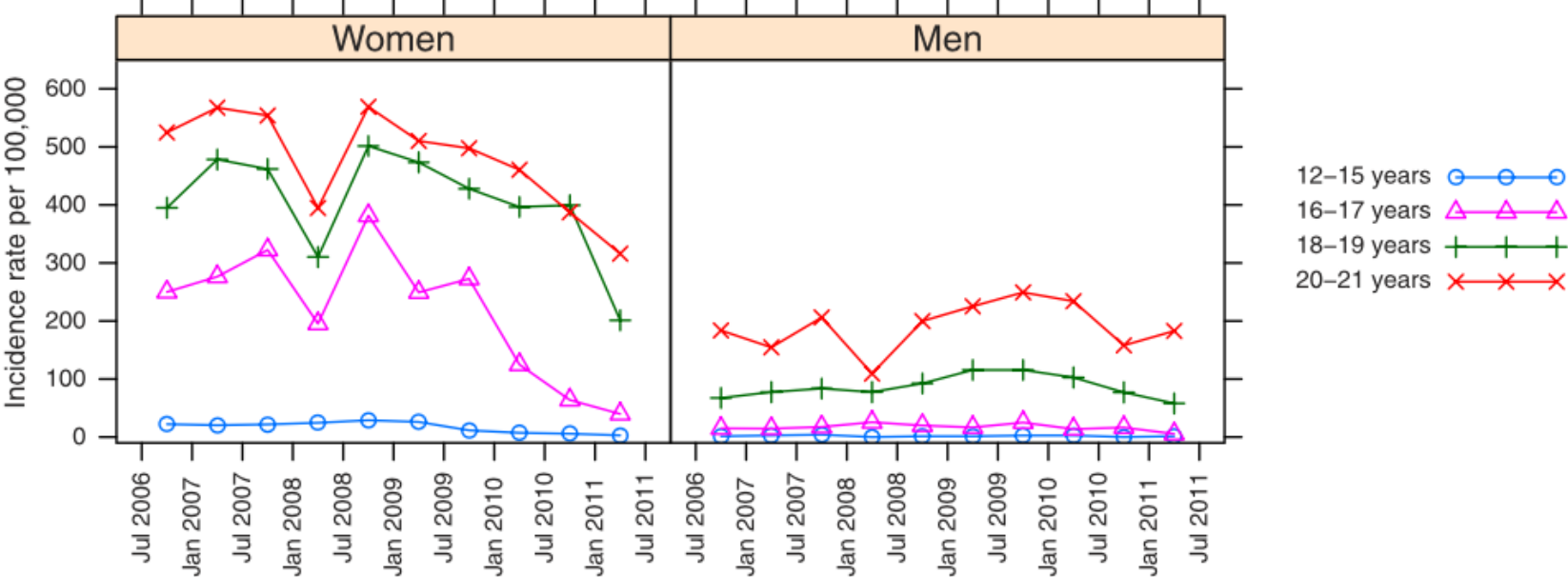

Den første vaccine mod kræft

Baggrund

- HPV-vaccinen blev indført i 2006
- 1/1 2009 del af det danske børnevaccinationsprogram for piger i 12 års alderen. Der er givet 3 doser til alle, men fra august 2014 kun 2 doser til de 9-13 årige.
- Catch-up programmer frem til årgang 1985.

Baggrund

Baandrup et al 2013

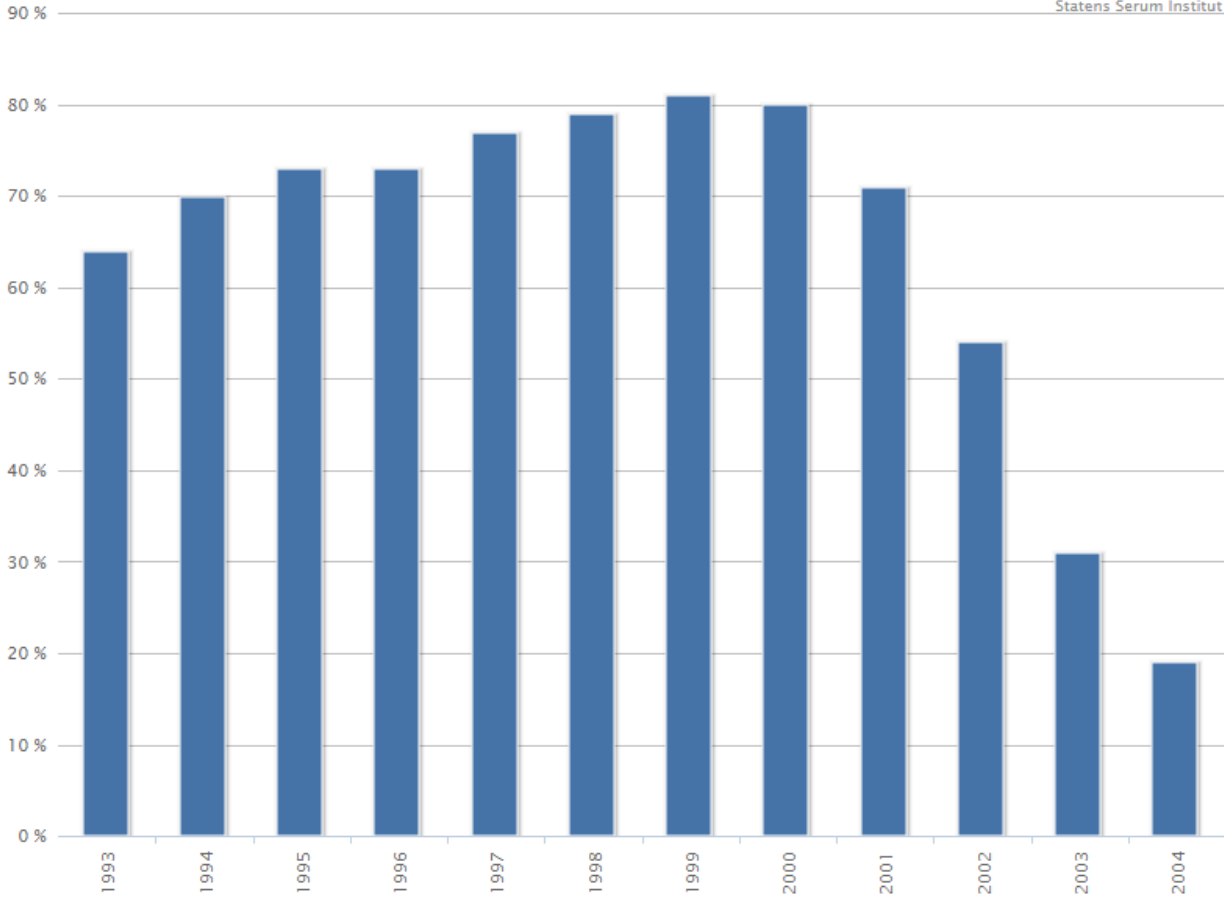
Baggrund

- Der er blevet vaccineret ca. 600.000 piger og unge kvinder.
- Der er ikke tal på, hvor mange drenge, der er vaccinerede.
- Stigende fokus på mulige bivirkninger.

Andel vaccineret med Human papillomavirus-vaccine (HPV) færdigvaccineret, Fødselsår: 1993-2004, Køn: Kvinder

 Grafer Tabel Kort

Statens Serum Institut

X-akse

[Datagrundlag](#)

[Læs mere om vaccinen](#)

ALMEN PRAKSIS | NYHEDER

brug ved læger og kommuner
meget mere..

Tabel 1

Antal solgte doser og antal bivirkningsindberetninger for årene 2009-2016

Tabel 1: Antallet af bivirkningsindberetninger vedrørende HPV-vacciner modtaget i perioden 2009 til og med 2016, samt andelen af alvorlige indberetninger. Antal solgte doser i Danmark er ligeledes vist. (Vær opmærksom på, når Lægemiddelstyrelsen modtager supplerende oplysninger, kan det medføre ændringer. Det betyder, at der kan være mindre forskelle i kumulerede tal fra tidligere publikationer og ovennævnte.)

Tallene i tabellen dækker kun over de indberettede formodede bivirkninger, Lægemiddelstyrelsen har modtaget, efter HPV-vaccination blev en del af det danske børnevaccinationsprogram i 2009. Lægemiddelstyrelsen har også modtaget indberetninger om formodede bivirkninger til HPV-vacciner før 2009. Fra 2006, hvor den første HPV-vaccine blev markedsført og frem til 2009 modtog Lægemiddelstyrelsen i alt 83 indberetninger om HPV-vacciner –heraf blev 11 indberetninger klassificeret som alvorlige.

HPV-vaccine	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Total
Antal indberetninger	288	67	43	95	511	190	820	306	2320
Heraf antal alvorlige	26	7	10	18	192	100	488	182	1023
Antal solgte doser	347.690	151.476	163.374	349.730	488.224	114.457	53.781	56.174	1.724.916

Baggrund

- Der er indberettet ca. 2400 mistænkte bivirkninger, hvilket svarer til 0,4 % af de vaccinerede kvinder.
- Heraf ca. 1/2 alvorlige, altså ca 0,2 %
- 3 har fået tilkendt erstatning på baggrund af bivirkninger, er kan ses ved alle vacciner, f. eks. Guillain Barré syndrom.
- Patienterstatningen har modtaget 257 anmeldelser (juni 2016)

Baggrund

- Danske Regioner besluttede per 1/6 2015
- "En indgang" i hver region til patienter med uklare symptomer som mistænkte bivirkninger til HPV-vaccinationen.
- I Region Midtjylland er indgangen Diagnostisk Center, hvor patienter på 18 år eller derover ses.
- Tæt og velfungerende samarbejde med Børneafdelingen, Viborg, der ser patienter op til og med 17 år.

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- 2129 er henvist på landsplan d. 1/3 2017.
- Region Midt har modtaget ca. 445 henvisninger, hvor ca. 1/3 er under 18 år.
- Overvejende kvinder, (2 mænd).
- Henvisningstallet er faldet de sidste måneder over hele landet.

Baggrund

Henvisninger, påbegyndte udredningsforløb, ventelister og ventetider pr. 1.marts 2017

Region	Antal henviste pr.1. mar. 2017	Antal påbegyndte udredningsforløb pr.1. mar.2017	På venteliste pr.1. mar. 2017	Estimeret ventetid pr.1. mar.2017
Region Syddanmark	330	330	0	0
- HCA Børnehospital	120	120		
- Infektionsmed. Afd.	210	210		
Region Sjælland	335	233	5	
-Børneafdeling.	144	128	1	29 dage
-Medicinsk. afd.	191	115	4*	0
Region Nordjylland	218	210	8	
-Børneafd.	87	86	1	< 4 uger
-Neurol Afd.	131	124	7	2 mdr.
Region Midtjylland**	453	422	5	
-Børneafd.	113	98	2	< 4 uger
-Diagnostisk Center	340	324	3	< 4 uger
Region Hovedstaden	793	781	12***	-
-Under 18 år	183	178	5	
-18 år+	610	603	7	
I alt	2129	1976	30	

*Passivt ventende, dvs. efter eget ønske

** Diagnostisk Center varetager patienterne over 18 år og Børn & Unge tager patienterne under 18 år.

***10 ug af 12 pt. har fået tid til undersøgelse

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- Formålet med det regionale tilbud er at sikre, at de henviste undersøges tilstrækkeligt grundigt med henblik på på sigt at
 - Afklare om der er en sammenhæng mellem symptomer og HPV-vaccination
 - Ensrettede udredning og behandlingstilbud i alle regioner
 - Evt. udvikle en dokumenteret effektiv behandling

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- Der er etableret et fagligt netværk mellem regionerne
 - fælles målgruppeafgrænsning.
 - fælles udredningsprogram og blodprøver.
 - fælles spørgeskema og behandlingstilbud er under udarbejdelse.
- Sundhedsstyrelsen blev inddraget i arbejdet og nedsatte en arbejdsgruppe, der er kommet med anbefalinger for ensretningen af forløbene.

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- Henvisningskriterier:
 - Tidsmæssig sammenhæng
 - Ingen specifik symptomatologi
 - Medsende oplysninger om vaccinationsdatoer, tidspunkt for første kontakt til egen læge med relevante symptomer og gerne kopi af journal fra egen læge og evt. speciallægeepikriser

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- Information til patienterne:
 - Der foretages en helhedsvurdering ud fra et bio-psyko-socialt helhedsperspektiv.
 - Det er sjældent muligt at fastlægge, om symptomerne har sammenhæng med HPV-vaccinationen.
 - Vidensopsamling og vidensdeling.
 - Eventuelle videnskabelige projekter.

Udredning af patienter med uforklarede symptomer

- Udredning i Diagnostisk Center, Regionshospitalet Silkeborg
- 1 Gastroenterolog og 1 Reumatolog.
- I Viborg er det en del af det almindelige pædiatriske ambulatorium med mulighed for tværfaglig indsats.
- 1 ½ - 2 time per patient med anamneseoptagelse og fysisk undersøgelse.
- Blodprøver og EKG
- Orthostatisk BT-måling til screening for POTS

Karakteristika

- Ofte lange forløb – symptomvarighed 2 – 6 år
- Alder 16 – 46 år
- Meget heterogengruppe
 - - tidligere kontakter til sundhedsvæsenet
 - - psykosocial
 - - uddannelsesmæssig baggrund
 - - ikke kan gennemføre folkeskole, toppræstationer.
 - - tid fra vaccination til symptomdebut til henvisning

Karakteristika

- Funktionsniveauet meget forskelligt
- - Lettere begrænsninger i hverdagen
- - Førtidspensionerede, kørestolsbrugere.

- Mange er grundigt udredt inden de henvises.

- Debuttidspunktet er usikkert, svært at vurdere en tidsmæssigt sammenhæng.
- Halvdelen er fastlåste i tanken om, at vaccinen er årsagen.

Karakteristika

- Bredt symptom billede fra alle organsystemer
 - Træthed, hovedpine, svimmelhed, besvimelser, (POTS), koncentration og hukommelsesbesvær.
 - Synsforstyrrelser, lysoverfølsom, lydoverfølsom
 - Mavesmerter, kvalme, diarre, obstipation, vægttab/vægtøgning,
 - Infektionstendens, feberfølelse,
 - Hjertebanken, åndenød, brystmerter,

Karakteristika

- Ledsmerter, muskelsmerter,
- Føleforstyrrelse, muskelsvækkelse, kramper,
- Hyppig vandladning, menstruationssmerter
- Hududlset, acne
- Allergier, fødevareintolerance

POTS

- Postural orthostatisk tachycardisyndrom
 - Klinisk symptomkompleks
 - Pulsstigning på > 30 slag per min indenfor 5-10 min eller pulsstigning >120 slag per min ved stillingsændring fra liggende til stående
 - (> 40 slag per min hos børn og unge 12 – 19 årige)
 - Hovedpine, træthed, svimmelhed, besvimmelser eller nærbesvimmelser, kvalme, palpitationer
 - > 6 måneders varighed

Diagnoser

- D-vitamin-, B-vitamin- og C-vitaminmangel
- Stofskiftesygdom
- Anæmi
- Immundefekt
- Discusprolaps, springhofte, carpaltunnelsyndrom
- Irritabel tyktarm
- Kroniske smerter, fibromyalgi
- POTS
- Bodily Distress Syndrom (BDS)

Behandling

- Der er ingen dokumenteret sammenhæng mellem vaccinerne og de beskrevne symptomer og dermed ingen dokumenteret behandling.
- EMA iværksatte en undersøgelse af eksisterende litteratur og rapport har fortsat konkluderet, at der ikke er påvist sammenhæng mellem HPV-vaccinationen og POTS eller CRPS.
- En gruppe svært syge patienter.

Behandling

- Etablering af tilbud ved fysioterapeuter og ergoterapeuter:
 - Patienterne ses til individuel vurdering og testning.
 - Gruppeforløb på 4 gange med 2-3 ugers mellemrum med dels fokus på let træning og kognitiv indsats med fokus på sygdomshåndtering.
- Der har været tilknyttet diætist og psykolog til gruppeforløbet.
- Patienterne ses til opfølgning med fornyede spørgeskemaer og testning.

Behandling

- Tid til at lytte og danne overblik over hele forløbet.
- Symptombehandling ved POTS, colon irritable, udbredte smerter.

- Center for funktionelle lidelser
- Hovedpineklifik
- Smerteklinik

- C-vitamin, højdosis iv, ikke nogen dokumenteret effekt
- Mange alternative behandlinger er forsøgt, men der er ikke en gennemgående tendens.

Fremtid

- 2 årig kampagne for at øge tilslutningen
- Sundhedstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse
- Målgruppen er tvivlerne
- Faldende antal af henvisninger til "Èn indgang" på landsplan.
- Mere viden om gruppen af patienter med symptomer.

Fremtid

HPV-vaccination beskytter mod livmoderhalskræft

Vaccination mod human papilloma virus (HPV) blev indført i det danske børnevaccinationsprogram i 2009. Vaccinen beskytter mod op til 70 % af tilfældene af livmoderhalskræft. Danmark har en af de højeste forekomster af livmoderhalskræft i Europa. Sammen med tilbuddet om screening for celleforandringer i livmoderhalsen kan vaccinationsprogrammet på sigt forbygge de fleste tilfælde af livmoderhalskræft.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle piger bliver vaccineret mod HPV i 10-års alderen. Sundhedsstyrelsen vurderer fortsat, at fordelene ved at blive vaccineret langt opvejer de mulige sidevirkninger ved vaccinen.

Fakta om livmoderhalskræft i Danmark

- Hvert år bliver ca. 375 kvinder ramt af livmoderhalskræft.
- Af de 375 kvinder er ca. halvdelen under 45 år.
- Hvert år dør ca. 100 kvinder af livmoderhalskræft.
- 6.000 kvinder bliver årligt opereret for forstadier til livmoderhalskræft (følgelæs).
- 8.500 kvinder har overlevet livmoderhalskræft, men mange har gener efter behandlingen.
- Tilslutningen til screeningsprogrammet er 67 %, men målet er, at mindst 75 % tager imod tilbuddet.
- Livmoderhalskræft skyldes infektion med bestemte typer af HPV, også kaldet 'vortevirus', som er meget udbredte og smitter ved seksual kontakt.

Vacciner mod HPV-virus

- I det danske børnevaccinationsprogram anvendes en af de godkendte HPV-vacciner Cervarix og Gardasil. Fra den 1. februar 2016 anvendes Cervarix i børnevaccinationsprogrammet.
- HPV-Vaccinerne er godkendt af Europa-Kommissionen efter indstilling fra Det Europæiske Lægemiddellægemiddelagentur (EMA) lægemiddelbelysning komité. Europa-Kommissionens godkendelse gælder også i Danmark.
- Gardasil og Cervarix beskytter begge mod HPV type 16 og 18, der er årsag til ca. 70 % af alle tilfælde af livmoderhalskræft.
- HPV overføres ved seksual kontakt. Kondom beskytter delvist mod HPV. For at få den fulde virkning skal vaccinen gives, før man begynder at have sex.
- På verdensplan er mere end 19 millioner personer blevet vaccineret med Cervarix og mere end 63 mio. med Gardasil.
- I Danmark er der vaccineret mere end 65 mio. personer med HPV-vaccin. Langt de fleste er vaccineret med Gardasil.

Vaccinen virker

Ny dansk forskning fra Kræftens Bekæmpelse har allerede vist, at det danske HPV-vaccinationsprogram virker. Risikoen for at få forstadier til livmoderhalskræft var allerede reduceret med 73 % blandt de kvinder født i 1993 og 1994, der havde fået HPV-vaccinen sammenlignet med de, der ikke var vaccinerede. Videnskabelige studier fra bl.a. USA, Australien og Sverige har vist det samme.

I de kommende år forventer vi at se et yderligere fald i forekomsten af forstadier til livmoderhalskræft, i antallet af kræftdøds, og antallet af kvinder, der får livmoderhalskræft, og af kvinder, der dør af livmoderhalskræft. Kræftens Bekæmpelse vurderer, at det danske vaccinationsprogram allerede har forbygget mindst 1.400 tilfælde af livmoderhalskræft og reddet ca. 280 liv.

Version 7 - maj 2017

Overvågning af indberetninger om bivirkninger ved HPV-vacciner

En bivirkning er en uønsket og skadelig virkning ved vaccinationen. Nervesmerter er ikke en, og nogle kan reagere med sjældne og alvorlige bivirkninger på store typer medicin. Både sundhedsfagligt personale og borgere kan melde formodede bivirkninger direkte til Lægemiddellægemiddelstyrelsen. En formodning er nok til at indberette. Det betyder, at man kan indberette, selvom man kun har en mistanke om, at symptomerne skyldes vaccinen – man skal ikke være sikker på en sammenhæng.

Definition af alvorlige bivirkninger

I overensstemmelse med internationale internt definerer Lægemiddellægemiddelstyrelsen en bivirkningsindberetning som alvorlig, hvis tilstanden medfører eller forlænger hospitalindlæggelse, vedvarende eller betydelig invaliditet eller uarbejdsdygtighed (eller at man ikke kan gå i skole), færdighedsforringelse, medfødt arvelig sygdom, eller er livstruende eller dødelig.

Indberetninger for HPV-vaccinen

Siden HPV-vaccination blev indført i børnevaccinationsprogrammet i 2009, har Lægemiddellægemiddelstyrelsen fået og med 2016 modtaget i alt 2.300 indberetninger om formodede bivirkninger efter HPV-vaccination. Af de indberettede bivirkninger er 1.025 kategoriseret som alvorlige. I samme periode er der i alt solgt 1.724.916 doser af vaccinen. De indberetninger,

som Lægemiddellægemiddelstyrelsen i forhold til HPV-vaccination, har kategoriseret som alvorlige, er blandt andet indberetninger om tilstanden postural ortostatisk tålsyrløshed (POTS), besvimmelser, neurologiske symptomer samt en række mere diffuse symptomer som f.eks. langvarigt hovedpine, træthed eller mavesmerter.

Vurdering af sammenhæng med vaccinen

Når Lægemiddellægemiddelstyrelsen vurderer indberetninger om formodede bivirkninger, ser vi blandt andet på, om der er andre sygdomme eller omstændigheder, der med større sandsynlighed kan forklare symptomerne. For at få sikker viden om sammenhæng mellem vaccinen

og symptomer er man blandt andet nødt til at se på, om en sygdom forekommer oftere hos vaccinerede end hos ikke-vaccinerede. I de store befolkningsundersøgelser, der er lavet indtil nu, er der ikke fundet sammenhæng mellem HPV-vaccination og en række alvorlige symptomer.

Særlige tiltag i forbindelse med vurdering af bivirkninger for HPV-vaccinen

Det Europæiske Lægemiddellægemiddel Bivirkningskomité, PRAC, har i efteråret 2015 gennemført en ekstraordinær undersøgelse af HPV-vaccinernes sikkerhedsprofil med fokus på de to symptomer POTS og CRPS. Det slætte efter anmodning fra Danmark. Konklusionen er, at data ikke peger på en sammenhæng. Blandt andet fordi de to symptomer POTS og CRPS ikke forekommer oftere hos HPV-vaccinerede end forventet hos ikke-vaccinerede. Undersøgelsen er baseret på en grundig gennemgang af publicerede forskningsdata, data fra kliniske forsøg og indberetninger om formodede bivirkninger fra patienter

og sundhedsprofessionelle samt data leveret af medlemslandene herunder en ny gennemgang af bivirkningsindberetninger indsendt fra de danske myndigheder. PRAC har også udført sig med en gruppe af danske eksperter på området og har taget højde for detaljerede oplysninger modtaget fra en række patientgrupper. Der var enighed om anbefalingen mellem alle medlemmer i komitéen.

Alle medlemmer af PRAC samt deltagere i ekspertgruppen er underlagt regler for habilitet fra Det Europæiske Lægemiddellægemiddelagentur.

Generelle procedurer for ændret brugen af vaccine

HPV-vaccinerne er godkendt af Europa-Kommissionen. Det vil derfor også være Europa-Kommissionen, der ud fra sine generelle procedurer vil skulle ændre på brugen af HPV-vaccinerne. Som for andre lægemidler kan en sådan ændring bl.a. bestå af:

- Tilføje nye bivirkninger eller anbefalinger i produktinformationen.
- Indskrænke, hvem vaccinerne er godkendt til.
- Suspendere godkendelsen, så vaccinerne ikke længere må sælges.

Hvis Europa-Kommissionen skal foretage ændringer i godkendelsen, kræver det dokumentation for, at der er tale om bivirkninger ved vaccinerne.

I Danmark har Folketinget på baggrund af en faglig vurdering fra Sundhedsstyrelsen besluttet, at HPV-vaccination skal være en del af børnevaccinationsprogrammet.

Version 7 - maj 2017

HPV VACCINATION

Faktaark om HPV vaccination til forebyggelse af livmoderhalskræft

Et faktaark til personale i sundhedssektoren til brug ved vejledning af unge og forældre.

Hvad ved vi om HPV?

- Human Papillomavirus (HPV) forårsager livmoderhalskræft og celleforandringer samt kræft i ydre kønsdel, penis, analkanal, tungerod og mandler.
- HPV-infektion rammer både mænd og kvinder.
- HPV smitter ved seksuel kontakt.
- HPV-smitte er hyppig – specielt omkring tidspunktet for seksualdebut (16-25 år).
- Forekomsten af HPV-smitte uden HPV-vaccination er ca. 80% blandt danske kvinder.
- Der er mere end 100 HPV-typer, hvoraf 14 er kræftfremkaldende. Nogle giver sårer og kondylomer. Andre giver kræft i bl.a. livmoderhals, ydre kvindelige kønsorgan, analkanal og øverste del af svelget.
- HPV type 16/18 er årsag til ca. 70% af livmoderhalskræft- og 90% af analkræfttilfældene.

Hvad ved vi om livmoderhalskræft?

- Danmark har en meget høj forekomst af livmoderhalskræft.
- Omkring 400 nye tilfælde i DK/år.
- Ca. 30.000 danske kvinder undersøges årligt pga. mistanke om celleforandringer.
- Hvert år får 6500 kvinder foretaget keglesnit, sv. at hver 5. kvinde på et tidspunkt får foretaget denne operation, med risiko for komplikationer.

Hvordan virker HPV-vaccination?

- Vaccinerne er forebyggende og skal ideelt gives før seksual debut.
- Cervarix og Gardasil beskytter mod hhv. infektion forårsaget af HPV16/18 og HPV 16/18 samt 6/11.
- Gardasil 9 beskytter mod 7 kræftfremkaldende HPV typer inkl. 16/18 samt HPV type 6 og 11.
- Vaccinerne beskytter 90% mod udvikling af forstadier til livmoderhalskræft pga. HPV16/18.
- Gardasil 9 beskytter 90% mod udvikling af livmoderhalskræft, mens Cervarix/Gardasil giver 70% beskyttelse.
- Oppehæver 7 år efter vaccinerne er givet tyder på en meget lang effekt.
- vaccinerne indeholder ikke viralt DNA og kan derfor gives til alle – inkl. immunsupprimerede.
- Antallet af vacciner, der skal gives, afhænger af alder på den, der skal vaccineres.

- HPV-vaccinerne virker lige godt på drenge og piger.
- Såfremt en patient bliver gravid og/eller der er gået længere tid end anbefalet siden sidste vaccination, fortsættes vaccinationsprogrammet blot, når det kan genoptages.

Hvad med bivirkninger?

- Før ibrugtagning er Gardasil og Cervarix testet på >20.000 personer. Fravet alm. vaccinationsreaktioner fandtes 0,1% alvorlige bivirkninger i både vaccine- og placebogruppen.
- Observationsstudier baseret på millioner af vaccinerede personer har IKKE vist øget forekomst af autoimmune, neurologiske sygdomme eller POTS sammenlignet med ikke-vaccinerede.
- Aktuelle tal fra Lægemiddelstyrelsen rapporterer ultimo 2016, at der er registreret 1000 potentielt vaccinerelaterede alvorlige bivirkninger (af de 1,7 mill. doser HPV-vaccine, der er givet i DK).

Konklusion

- HPV vaccination anbefales af danske myndigheder, specialselskaber og WHO.
- Kvinder, der vaccineres skal fortsat screenes for livmoderhalskræft, da de nuværende vacciner kun dækker 70-90%.

Har du yderlige spørgsmål om HPV-vaccinen?

... så er du velkommen til at kontakte følgende:

Jan Blaaup på jan.blaaup@rsyd.dk
Lone Kjeld Petersen på lone.kjeld.petersen@kjhjy.rm.dk
Charlotte H. Søgaard på chsogaard@dadnet.dk
Anne Hammer Lauridsen på ahlauridsen@clin.au.dk
Katrine Fuglsang på katrlug@rm.dk

Maj 2017

- Overlæge Vibeke Nørgaard Sørensen, Diagnostisk Center, Hospitalsenhed Midt
- Overlæge Martin Faber Baxll, Børn og Unge, Regionshospitalet i Viborg
- Professor Jan Blaaup, Gynækologisk afdeling, Odense Universitetshospital
- Overlæge Lone Kjeld Petersen, Gynækologisk afdeling, Regionshospitalet Randers
- Praktiserende læge, Rikke Pilegaard Hansen, konsulent Cancer i Prævalis

Opsamling

- HPV-vaccinerne er testet i store undersøgelser, hvor der ikke er fundet øget forekomst af bivirkninger.
- Der er effekt af vaccinationsprogrammet med fald i forekomst af celleforandringer og kondylomer.
- Vaccinationstilslutningen er faldet alarmerende.
- Symptomerne, der er mistænkt som bivirkninger, er kendt fra tidligere især på børneafdelinger og neurologiske afdelinger.

Opsamling

- Der er ikke påvist sammenhæng mellem vaccinationerne og symptomerne.
- De syge piger skal hjælpes med dokumenteret behandling.
- Forskning kan bidrage til mere viden om gruppen og måske om sygdomsmekanismer ved funktionelle lidelser generelt.

Tak for opmærksomheden

